

❑ **29 il bundan əvvəl, yanvarın 19-dan 20-nə keçən gecə xalqımızın qan yaddaşına yazılan, tarixdə unudulması mümkün olmayan, insanlığa sığmayan dəhşətli bir hadisə törədildi: sovet ordu hissələri tərəfindən Azərbaycanda 147 insan qətlə yetirildi, 744 nəfər yaralandı, 841 nəfər qanunsuz həbs olundu...**

O qanlı-qadalı gecədə əvvəlcə xain əllərdən atılan işıqsaçan güllələrin viyılı, şəhərə soxulan tankların motorlarının uğultusu eşidildi, az sonra Bakının daları, yolları qan gölünə çevrildi. Küçələr tankların əzib keçdiyi maşınlarla, güllələnmiş bədənlerle, inildəyən yaralılarla doldu. Şəhər ağır hərbi texnikanın tırtılları altında xarabalığa çevrildi.

O ölümlü-itimli 20 Yanvar faciəsinə uzanan yol başlanğıcını insanların ötən əsrin 80-ci illərinin sonlarında Azərbaycanın Dağlıq Qarabağ bölgəsində cərəyan edən hadisələrə etirazlarını dilə gətirmək üçün meydanlara, küçələrə axışdığı, ermənilərin Şuşa şəhəri yaxınlığındakı Topxana meşəsini dağıtdığı günlərdən almışdı. O dəhşətli gecəni, həm də erməni separatizminə Kreml tərəfindən rəvac və dəstək verilməsi, respublika rəhbərliyinin isə səriştəsizliyi, milli mənafeyə zidd mövqeyi, müti və xalqına yad Ə.Vəzirovun respublika rəhbərliyinə gətirilməsi, soydaşlarımızın Qərbi Azərbaycandan zorakılıqla qovulması şərtləndirdi.

Tarixin səhifəsinə "Qanlı şənbe gecəsi" kimi yazılan o misilsiz faciəni M.Qorbaçov başda olmaqla Kremlin açıq ermənipərəst mövqə sərgiləməsi, respublika rəhbərliyinin bu vəziyyətlə barışması, Moskvanın iradəsinə boyun əyməsi, bununla da Azərbaycanda narazılığın güclənməsi, ictimai-siyasi böhranın kəskinləşməsi doğurdu. O bəşəri cinayəti-qırğınları, vəhşilikləri törətməklə M.Qorbaçov xalqın gözünü qorxutmaq, azadlıq ruhunu qan içində boğmaq məqsədi güdüdü.

Adamı dəhşətə gətirən həm də o idi ki, o gecə insanları xüsusi qəddarlıqla və yaxın məsafədən güllələnmişdilər: Y.Meyeroviç 21, D.Xanməmmədova 10-dan çox, R.Rüstəmov 23 güllə vurulmuşdu. Xəstəxanalar, "təcili yardım" maşınları atəşə tutulmuşdu, həkimlər öldürülmüşdü. Yaralılar süngü-bıçaqla qətlə yetirilmişdi. Onların arasında gözləri tutulan, dünya işığından məhrum olan B.Yefimtsev də var idi. Atəş açılanlar sırasında yetkinlik yaşına çatmayanlar, qadınlar, qocalar, şikəstlər də az deyildi. Onların arasında aşağıda barələrində qısaca bəhs edəcəyim 13 yaşlı iki məktəblinin – Larisa Məmmədova və İlqar İbrahimovun da adları azadlıq, müstəqillik uğrunda mübarizənin günahsız qurbanları sırasına düşdü.

Ömürləri çiliklənən, arzuları gerçəkləşən balaca şəhidlərimiz

...“Mən üçrəngli bayrağımızı görmək istəyirəm!.. Mən torpaqlarımızın qorunması, vətənimizin müdafiəsi üçün küçələrə, meydanlara axışan adamların arasında olmaq istəyirəm!..”. O axşam bu sözləri söyləyən Larisanın

körpə inadı qarşısında yumşalan atası onu da özü ilə işlədiyi Şmidt adına zavodun avtomobil parkına gətirmişdi. Burada qızıcığaz insanların ulduzlu və ayparalı bayrağına olan sevgisinin, məhəbbətinin, quduzlaşmış düşməne isə kükrəyən nifrətinin şahidi olmuşdu. Geri qayıdanda... bax, həmin o müəssisənin

yanında “İkarus” avtobusunda oturdular yerdəcə gülləbarana tutulmuşdular. Ata-bala al-qana bələnmişdilər. Qanıçənlərin atəşi Larisanın bapbalaca ürəyinə sancılmışdı...

O məşum 20 Yanvar gecəsində 13 yaşlı Larisa Məmmədova beləcə namərd gülləsinə tuş gəlməseydi,

çəlladların qurbanına çevrilməseydi, indi ömrünün 42-ci qışını, həyatının isə ən bəxtəver, xoşbəxt günlərini yaşayırdı...

Larisa Məmmədovanın kompüterin yaddaşına “həkk edilən” və onun dəfn mərasimində evdən son mənzilə qədər yüzlərlə insanı “ardınca aparın” fotosunda qızıcı

ğazın məchulluğa dikilən baxışlarındakı kədərini “oxumaq” elə də çətin deyil. Fikirləşsən: bəlkə də o fotonun əbədləşdirildiyi anlarda Larisa neçə-neçə arzusunun ürəyində qalacağını hiss edirmiş. Bəlkə də əyləşdiyi parta, sinif yoldaşları, kitab-dəftərləri və bir də ki, onu hələ də uşaq dünyasına bağlayan kuklaları ilə həmişəlik vidalaşacağı ürəyinə damıbmış. Bəlkə də...

...O dəhşətli faciə yaşanan günlərdə böyük şairimiz Bəxtiyar Vahabzadə də şəhidlik zirvəsinə yüksələn bu fidan balanı məhz kuklası ilə birgə oxşamışdı:

**On üç yaşlı körpə bala,
Yazıq anan necə dözsün
Bu kədərə, bu mələla?
Məzarının baş ucunda
kuklan da var.**

**Bu gün layla çalmalıyken
sən kuklana
Kuklan sənə laylay çalar.
Sən özün də kukla idin.
Bu dünyanın əvvəlini, axırını
Heç bilmədin.
Kim kuklaya güllə atar?
Atan oldu.
İnsanlığı, mərhəməti,
Ədaləti, həqiqəti
Bir qərəzə satan oldu...**

İllər ötüb, nəsillər dəyişsə də, Larisa yaddaşlarda fotolardakı kimi – elə hey kədər, həsrət, intizar dolu baxışlarını bizə zilləyəcək. İllər keçsə də ata-ana əhatəsində, dünyanın dərd-qəmindən uzaq, qayğısız görünəcək, sinif əlaçısı, müəllimlərinin, şagird yoldaşlarının sevimlisi və bir də hələ də ayrılı bilmədiyi oyuncaqlarının arasında qalacaq...

...O gecə anası nə qədər dil tökmüşdü, yalvarmışsa da, İlqarı fikrindən daşındıra bilməmişdi. Balaca bacıları Alla ilə Səbinə arxasınca ağlasalar da, xeyri olmamışdı. O qanlı yanvar gecəsində, soyuq havada qonşuları Nazimin “Zaparojes” markalı maşınında dostları Zakir və Pərvizlə birgə küçəyə toplaşanları tonqal qalayıb isindirmək üçün odun gətirməyə getmişdi. Yolda qarşından tankın üzərlərinə gəldiyini görüb maşından düşərək qaçmağa başlamışdılar. Arxadan açılan atəşlə İlqar ölümçül yaralanmışdı. Onu xəstəxanaya çatdırsalar da, həyatını xilas etmək mümkün olmamışdı.

İlqar İbrahimovun 13 yaşı vardı. Yasamaldakı 167 sayılı məktəbin 7-ci sinfində oxuyurdu. Gülerüz, sakit təbiətli bir uşaq idi. Müəllimlərin, şagird yoldaşlarının istəkli olmuşdu. Bədi edəbiyyatı, xüsusən də poeziyanı çox sevirdi. “Şair olacağam, dünya məni tanıyacaq”,-deyirdi... Ancaq istəyinə yetə bilmədi. Namərd gülləsi arzularını çilikləsə də, adı Vətənin azadlıq aşıqları ilə yanaşı tarixə yazıldı...

**Vaqif BAYRAMOV,
“Xalq qəzeti”**